

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ОРГАНІЗАЦІЙ І ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МЕРЕЖ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ШКІЛ
СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯFORMATION OF STRATEGIC-ORIENTED MANAGEMENT OF LOGISTICS ACTIVITIES OF
ORGANIZATIONS AND ORGANIZATIONAL NETWORKS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT
OF SCIENTIFIC SCHOOLS OF STRATEGIC MANAGEMENT

Волинець Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Транспортного права та логістики», e-mail: Volinec_3@ukr.net, тел. +380979022993,

<https://orcid.org/0000-0002-5064-2349>

Анотація. Стаття присвячена формуванню стратегічно-орієнтованого управління логістичною діяльністю організацій і організаційних мереж на сучасному етапі в контексті наукових шкіл стратегічного управління.

У статті проведено дослідження зарубіжних і вітчизняних авторів, яке дозволило узагальнити і систематизувати підходи до стратегічного управління логістичною діяльністю організацій і організаційних мереж.

Проаналізовано сучасні умови функціонування підприємств логістичної діяльності, що сприяли зміні і розробці концептуальних положень в області довгострокового управління, яке стало носити цільовий характер. Тобто ресурси стали позиціонуватися як засіб для досягнення цілей, а стратегія складалася з декількох альтернативних варіантів зміни зовнішнього середовища. Тобто, розглядався комплекс управлінських процедур, спрямованих на формування стратегії управління логістичною діяльністю.

У статті запропоновано систематизацію періодів розвитку стратегічного управління. Розглянуто класифікація наукових шкіл та напрямів становлення та розвитку стратегічного управління. Адаптовано основні характеристики наукових шкіл стратегічного управління. Проаналізовано внесок провідних учених щодо визначення сутності стратегічного управління. Дана характеристика теорій та напрямів розвитку стратегічного управління. Означені шляхи подальшого використання підходів стратегічно-орієнтованого управління логістичною діяльністю організацій і організаційних мереж.

Ключові слова: логістична діяльність, організації, організаційні мережі, підприємства, стратегічне управління, школи стратегічного управління.

Вступ. Використання стратегічного управління логістичною діяльністю в сучасних організаціях і організаційних мережах неможливе без осмислення та аналізу першоджерел витоків в історичному аспекті. Теорія стратегічного управління була розвинута американськими дослідниками бізнесу та консультаційними організаціями, що пізніше було використано в якості методів внутрішньо-організаційного планування у всіх розвинених країнах світу [1].

Підприємства логістичної діяльності змушені функціонувати у швидкоплинних умовах нестабільного зовнішнього середовища та найгострішої конкуренції. Ефективність логістичної діяльності підприємств в умовах сучасної економіки залежить від їх можливості досягнення поставлених цілей, здатності до саморозвитку, адаптації до постійно мінливих умов зовнішнього середовища й динамічності кон'юнктури ринків [2].

Тому, важливим є збереження та нарощення потенціалу підприємства логістичної діяльності, виробництво продукції відповідної якості, задоволення потреб споживачів, забезпечення довгострокових конкурентних переваг підприємства на ринку. Це більшою мірою можливе завдяки ефективному стратегічному управлінню розвитком підприємства логістичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у становлення і розвиток питань стратегічного управління внесли провідні закордонні науковці Б. Альстренд, Р. Акофф, І. Ансофф, К. Боумен, К. Ендрю, М. Портер, П. Друкер, Дж. Лемпел, А. Мартіне, Х. Мінцберг, М. Мескон, А. Томпсон, Ф. Селзнік, А. Дж. Стрикленд та інші. А також вітчизняні – О. Амоша, В. Василенко, Т. Воркут, А. Геєць, А. Гальчинський, П. Гордиенко, Л. Довгань, Ю. Іванов, І. Ігнат'єва, М. Мартиненко, Б. Мізюк, Г. Осовська, О. Тищенко, А. Чухно, З. Шершнева та інші. Глибоке вивчення та осмислення літературних джерел дає підстави систематизувати низку підходів та головних напрямів, що використовуються в стратегічному управлінні.

Метою статті є дослідження еволюції стратегічного управління і систематизація підходів, які дали поштовх з можливістю подальшої трансформації у становленні та розвитку стратегічного управління логістичною діяльністю в сучасних організаціях і організаційних мережах.

Викладення основного матеріалу. В умовах нестабільності зовнішнього середовища та постійних кризових потрясінь значно ускладнюється функціонування підприємств логістичної діяльності, які змушені знаходити нові методи та механізми для збереження позицій на ринку та отримання прибутку. Запорукою виживання і розвитку є сформована стратегія та її дієве впровадження на підприємстві. Важливість стратегічного управління обумовлюється ще й тим, що частота і масштабність змін в оточуючому середовищі не завжди відповідають своєчасності здійснюваних коригуючих заходів, внаслідок чого підвищується рівень ризикованості діяльності підприємств. Тому, метою стратегічного управління підприємств логістичної діяльності є забезпечення їх життєдіяльності у довгостроковій перспективі шляхом формування заходів, які спрямовані на своєчасну реакцію суб'єкта господарювання на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Певні ускладнення використання стратегічного управління в практиці логістичною діяльністю в сучасних організаціях і організаційних мережах відбуваються саме через те, що в переважній більшості підприємств знайомі лише з його основними поняттями, що є результатом недосконалого вивчення першоджерел витоків та формування методологічних аспектів стратегічного управління.

У теорії управління існують різні концепції, які домінували на різних етапах розвитку теорії та практики управління. Концепція управління – це система ідей, принципів, уявлень, що обумовлюють призначення організації, механізми взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, характер відносин між окремими ланками його внутрішньої структури, а також визначають необхідний ступінь урахування впливу зовнішнього середовища на розвиток підприємства [3].

Дослідження еволюції розвитку концепцій стратегічного менеджменту дають підставу говорити про наявність різних підходів до розробки стратегії та багатозначність тлумачення складу елементів системи стратегічного управління.

У стратегічному менеджменті існують різні напрями, які по-різному розставляють дослідні акценти, виділяючи ті чи інші методологічні пріоритети. Такі напрями називаються науковими школами, а в разі теорії стратегічного управління - школами стратегічного управління [4]. Ретельне вчення та дослідження літератури, присвяченої питанням теорії, методології та практики стратегічного управління, дозволяють виокремити низку підходів, наукових шкіл та напрямів стратегічного управління.

Відповідно до сучасних уявлень виокремлення досліджень у сфері стратегічного управління організаціями в самостійну наукову дисципліну пов'язується з роботою У.Г. Ньюмана «Адміністративна діяльність: засоби організації і управління», яка побачила світ на початку 1950-х рр. [5]. Протягом наступних, розглядуваних до сьогодні, років отримали розвиток наукові школи, які суттєво різняться між собою за баченням одного із основних об'єктів дослідження в теорії стратегічного управління організаціями, – процесу формулювання, в термінології однієї групи наукових шкіл, або формування, в термінології іншої групи наукових шкіл, стратегії. Відносно

вищезазначеного бачення різняться підходи до класифікації самих наукових шкіл стратегічного управління.

Популярність шкіл обумовлена зацікавленістю як школи розвиваються, взаємозбагачуючись, узагальнюючи практичний досвід і пропонуючи варіанти стратегічних рішень для підприємств.

Грунтовний аналіз шкіл стратегічного управління розкрито в роботі Г. Мінцберга, Б. Альстренда і Дж. Лемпела [6]. Автори акцентують увагу на десяти наукових школах, які з'явилися в літературі з менеджменту з 60-х років минулого століття. (табл. 1, табл. 2).

Таблиця 1 – Характеристики наукових шкіл, виокремлюваних в стратегічному управлінні за роботою [6]

Table 1– Characteristics of scientific schools distinguished in strategic management by work [6]

Відмінні риси	Період становлення і визнання	Основоположники школи	Реальна ідея	Зміст стратегії	Базовий процес стратегії
1	2	3	4	5	6
Школа дизайну	1950-ті – середина 1960-х рр.	Ф. Селзнік А. Чандлер, К. Ендрюс та ін.	Роздуми (стратегія нічим не відрізняється від вивчення практичних прикладів)	Унікальні, заздалегідь плановані перспективи	Розумовий, простий, неформальний, продуманий (розпорядчий)
Школа планування	Середина 1960-х рр.	І. Ансофф, П. Лоранж, Дж. Штейнер	Програмування (швидше, ніж формулювання)	Плани поділяються на субстратегії та програми	Формальний, розчленування на компоненти, визначений (прескриптивний)
Школа позиціонування	Перша хвиля – 400 рр. до н.е., 1-ша половина XIX ст., друга хвиля – 1970-ті рр., третя хвиля – 1980-ті рр.	Д. Шенделл, К. Хаттен, М. Портерта ін.	Розрахунки (швидше, ніж створення або участь)	Заплановані родові позиції (економічні та конкурентні), хитрі прийоми	Аналітичний, систематичний, продуманий (розпорядчий)
Школа підприємництва	1950-ті рр.	Й. Шумпетер, А. Коул, О. Коллінз, Д. Мур	Централізація	Особистісний, унікальний погляд, пошук ніші	На основі передбачення, інтуїтивний, визначений, описовий
Когнітивна школа	Кінець 1940-х – 1950-ті рр. 1980-ті рр.	Г. Саймон, Дж. Марч	Занепокоєння або уявлення (нездатність впоратися з проблемами в будь-якому з цих випадків)	Інтелектуальний погляд (індивідуальне розуміння)	Інтелектуальний, формується «у процесі» (дескриптивний)
Школа навчання	1950-ті – 1980-ті рр., початок 1990-х рр.	Ч. Ліндблом, Р. Кайерт, Дж. Марч, Дж. Куїнн	Гра (а не слідування наміченим курсом)	Зразки та схеми дій, унікальна	Формується «у процесі», неформальний, неорганізований (описовий)

Продовження таблиці 1

Continuation of table 1

1	2	3	4	5	6
Школа влади	1970-ті рр. Кінець 1970-х – початок 1980-х рр.	Г. Аллісон, Дж. Пфедфер, Г. Салансік, Г. Естлі	Таємне володіння (і ні з ким не ділитися)	Політичні та кооперативні зразки, схеми дій, а також таємні та відкриті прийоми і методи	Конфліктний, агресивний, несподіваний (мікро), продуманий (макро)
Школа культури	Кінець 1960-х – 1970-ті рр. 1980-ті – початок 1990-х рр.	С. Фельдман, Дж. Барні, М. Фірсіроту, Ф. Рігер та ін.	Збереження (а не зміна)	Колективна, перспективна, унікальна	Ідеологічний, невільний, колективний, визначений (описовий)
Школа зовнішнього середовища	1970-ті рр. Початок 1990-х рр.	М. Ханан, Дж. Фріман, Д. Пью	«Руки вгору» (ухилення від конфліктів)	Особливі позиції	Пасивний, продиктований ззовні і тому несподіваний (дескриптивний)
Школа конфігурації	Початок 1960-х – кінець 1970-х рр.	А. Чандлер, Г. Мінцберг, Д. Міллер, Р. Майлс, К. Сноу	Класифікація, ігнорує несуттєві відмінності, революції	Будь-який зміст із попередньо розглянутих	Інтеграційний, випадковий, упорядкований

Адаптовано автором із використанням роботи [6]

Таблиця 2 – Характеристики наукових шкіл, виокремлюваних в стратегічному управлінні за роботою [6], (продовження)

Table 2– Characteristics of scientific schools distinguished in strategic management by work [6] (continuation)

Відмінні риси	Дисципліна, яка в основі	Зміни стратегії	Основна дійова особа	Керівництво	Зовнішнє середовище
1	2	3	4	5	6
Школа дизайну	Архітектура як метафора	Рідкісні, істотні	Керівник організації	Домінує, оцінює	Засіб для досягнення мети (джерело загроз або можливостей)
Школа планування	Простежується зв'язок із інженерією, плануванням міст, теорією систем, кібернетикою	Періодичні, поступові	Фахівці з планування	Прихильно сприймає процес	Поступливе

Продовження таблиці 1

Continuation of table 1

1	2	3	4	5	6
Школа позиціонування	Економікс (теорія організації галузі або теорія галузевих ринків), військова історія	Часткові, часті	Аналітики	Прихильно сприймає аналіз	Залежить від вимог конкуренції
Школа підприємництва	Ранні роботи написані представникам и економікс	Рідкісні, помірні, революційні	Лідер	Домінує, інтуїтивне	Кероване, багато ніш
Когнітивна школа	Психологія (когнітивна)	Рідкісні (супроводжуються опором і вибудовуються інтелектуально)	Розум	Джерело пізнання, пасивне або творче	Або нездоланне, або конструйоване
Школа навчання	Простежується віддалений зв'язок із теорією психології в навчанні і теорією хаосу в математиці	Безперервні, поступові або часткові, з рідкісними осяяннями	Той, хто навчається (усі, хто здатний)	Прихильне до навчання	Складне, непередбачуване
Школа влади	Політичні науки	Часті, часткові	Наділені владою (мікро), організація в цілому (макро)	Слабке (мікро), точно не встановлене (макро)	Суперечливе (мікро), поступливе або схильне до переговорів (макро)
Школа культури	Антропологія	Рідкісні (що супроводжуються ідеологічним опором)	Колектив	Символічне	Не істотне
Школа зовнішнього середовища	Біологія, політична соціологія	Рідкісні та істотні	«Оточення»	Безсиле	Ставить високі вимоги
Школа конфігурації	Історія	Рідкісні та революційні	Усе з інших стовпців, за контекстом	Провідник періодичних змін плюс будь-яка з інших колонок	Не істотне

Адаптовано автором із використанням роботи [6]

Ці школи можна згрупувати за характером досліджень у три групи в такій послідовності.

До *першої групи* входять три школи, що мають розпорядчий характер. Їх прихильників більше цікавить те, як мають формуватися стратегії, ніж те, як вони насправді розробляються.

Школа дизайну. Широке поширення отримала в 1960-і роки. Її засновниками є – Ф. Селзник, А. Чандлер, С. Крістенсен, К. Ендрюс. Запропонована модель стратегічного управління передбачає: 1) аналіз зовнішнього середовища за допомогою виявлення можливостей і загроз, а також ключових факторів успіху; 2) аналіз внутрішнього середовища через визначення сильних і слабких сторін підприємства; 3) оцінку і вибір стратегії з урахуванням цінностей і соціальної відповідальності вищого керівництва; 4) вибір найкращого варіанта стратегії; під стратегією авторами розуміється результат творчого розумового процесу. Передбачається, що кожна стратегія є унікальною. Функція розробки стратегії відводиться вищому керівництву. Модель, запропонована основоположниками школи дизайну, має багато прихильників, часто використовується на практиці, проте в ній недостатня увага приділена питанням послідовного розвитку, появи нової стратегії, впливу існуючої структури на стратегію і участі інших осіб у процесі розробки стратегії.

Прихильники школи дизайну прагнуть до спрощення процесу розробки стратегії, що може негативно відбиватися на результатах в разі виникнення непередбачених змін зовнішнього середовища.

Школа планування – максимальний розвиток отримала в 1970-ті роки. Засновниками є І. Ансофф, П. Лоранж, Д. Стейнер, Д. Шендель, С. Хофер, Р. Акофф [7]. Дана школа відрізняється від школи дизайну формалізованим підходом до процесу формування стратегії, і заснована на розробці всіляких процедур, що дозволяють кількісно представити цілі підприємства. Представниками даної школи визначені наступні етапи розробки стратегії: постановка завдань; зовнішній аудит; внутрішній аудит; оцінка стратегії; конкретизація стратегії щодо термінів, вибудовування ієрархії завдань, бюджетів; складання програм реалізації стратегії. В основі моделі розробки стратегії лежить конкретизація кожного кроку за допомогою алгоритмів, таблиць, програмування і розподіл етапів планування в часі. Велика увага приділяється аналітичній роботі. Вибір найкращого варіанта стратегії здійснюється з позиції «формування вартості». Формування стратегії здійснюється професійними плановиками, а керівництво виконує контролюючу роль. Новими підходами в рамках даної школи, широко вживаними на практиці в даний час, є сценарне планування і стратегічний контроль. Сценарне планування передбачає розробку найбільш ймовірних варіантів майбутнього. Стратегічний контроль покликаний концентрувати увагу керівників на виконанні стратегічних завдань. З недоліків розглянутої школи відзначимо зайву формалізацію всіх етапів розробки стратегії, яка веде до зниження активності творчого процесу, і недостатнє залучення керівництва в процес формування стратегії. Такий принцип стратегічного управління популярний серед «професійних» менеджерів, випускників МВА, особливо у Франції та в Америці.

Школа позиціонування з'явилася в 1980-і роки, її засновники М. Портер, Р. Кац, Б. Джеймс, Дж. Куїні. На відміну від шкіл планування і дизайну, школа позиціонування стверджує, що для кожної галузі є обмежене число стратегій, які можуть бути використані в конкретній ситуації [6]. Вибір таких стратегій дозволяє зайняти вигідні ринкові позиції і підвищити конкурентоспроможність. Таким чином, процес формування стратегії, згідно школі позиціонування, полягає в здійсненні вибору певної стратегічної позиції на основі аналітичних розрахунків. Кінцевий вибір стратегії залежить від структури і тенденцій розвитку ринку. Представниками цієї школи розроблені матриці BCG іMcKinsey, модель п'яти конкурентних сил Портера, набір конкурентних стратегій, схема ціннісної ланцюжка. Зазначимо, що підхід школи позиціонування перш за все робить акцент на галузевих і конкурентних факторах, і недооцінює використання внутрішніх можливостей підприємства. Такий підхід до стратегічного управління популярний в Америці серед штатних аналітиків і консультантів брокерських фірм.

Другу групу складають шість шкіл, які розглядають специфічні аспекти процесу формування стратегії. Їх основні положення стосуються не стільки змісту стратегічної поведінки, скільки опису реальних процесів розробки стратегій.

Школа підприємництва. Представники школи – О. Коллінс, Д. Мур, Б. Берда, Г. Мінцберг, П. Друкер, Д. Макклеланд, Й. Шумпетер. Засновники цієї школи стверджують, що процесом розробки стратегії повинна управляти одна людина – керівник підприємства, яким повинні бути притаманні такі риси як інтуїція, проникливість, досвід. Під стратегією розуміється перспектива, яка асоціюється з ідеєю та інтуїтивним вибором напрямку розвитку, так зване «бачення». Підхід школи підприємництва добре застосовується до нових підприємств, недовго існуючих на ринку. Його сильними сторонами є максимальне застосування творчого підходу, гнучкість. Однак підхід є ризиковим, оскільки правильність вибору стратегії залежить від компетентності керівника підприємства. Цей стиль стратегічного управління поширений в Латинській Америці і серед китайців, що живуть за межами Китаю.

Когнітивна школа. Основоположники – М. Лайлс, Р. К. Рєгер, Е. Хафф, Г. Томас, Г. Саймон, С. Макрідакіс. Підхід даної школи заснований на положеннях когнітивної психології. Процес розробки стратегії досліджується прихильниками школи як пізнавальний процес, всі зусилля спрямовані на розуміння творчих актів, результатами яких є стратегія. В рамках когнітивної школи представлені рекомендації для менеджерів для поліпшення навичок аналізу і структурування інформації. Дана школа не розглядає яким чином стратег повинен узагальнювати великі масиви різної інформації, що може призводити до спотворених результатів в процесі розробки стратегії, не пояснені механізми оптимізації стратегії, необхідності її адаптації до ринкових змін. У той же час, когнітивна школа перша з перерахованих вище зробила акцент на тому, що формування стратегії – це ментальний процес, в ході якого стратеги не просто використовують можливості зовнішнього середовища або вибирають найкращу позицію на ринку, але можуть створювати нову реальність і втілювати її в життя.

Школа навчання. Основоположники – Р. Лапьер, Ч. Ліндблом, Г. Рєпп, С. Уінтер. Розробку стратегії представники цієї школи розглядають як процес безперервного індивідуального або колективного навчання. Стратегія формується в міру розвитку навичок,самонавчання підприємства. Стратегічні ініціативи виходять від тих, хто має можливості для навчання. Підхід школи навчання не передбачає наявності чіткого довгострокового плану розвитку, стратегія формується «на ходу», в залежності від накопиченого досвіду, що може привести до негативних наслідків в разі нестабільності зовнішнього середовища. Розуміння стратегічного управління як безперервного навчання найбільш поширене в Японії і в країнах Скандинавії.

Школа влади. Представники – А. Макміллан, Д. Сарразін, Е. Петтігрю, Дж. Боуер, Й. Доза. Розробка стратегії в рамках даної школи розглядається як процес ведення переговорів між конфліктуючими сторонами як всередині підприємства, так між підприємства і зовнішнім середовищем. Авторами школи описуються способи створення формальних і неформальних альянсів, діяльність яких спрямована на отримання більшого контролю над всілякими ресурсами. Школа влади підкреслює важливість політичних методів для здійснення стратегічних змін в тих випадках, коли доводиться протистояти особам, зацікавленим у збереженні поточного стану підприємства. Проте надмірне захоплення політичними інструментами може призводити до деструктивних змін. Вивчивши основні положення школи влади, зроблено висновок, що в даному підході недостатньо уваги приділяється позитивному лідерству та організаційній культурі. Особливо велике значення політичний ресурс набуває за часів серйозних змін і дестабілізації, так само як і під час застою, а також на великих стійких підприємствах. Даний підхід особливо популярний у Франції.

Школа культури розвивалася в 1980 –1990-і роки. Засновники – Е. Петтігрю, Д. Джонсон, С. Фельдман, Дж. Лорш, Дж. Спендер, К. Рот, Д. Дікс, Ф. Рігер. Згідно з уявленнями даної школи, формування стратегії – це процес соціальної взаємодії, заснований на загальних для членів підприємства переконаннях і розумінні [6]. Підхід, запропонований школою культури, доцільно застосовувати на стадіях росту і зрілості підприємства, коли є необхідність зміцнення організаційної культури. В цілому даний підхід спрямований на встановлення сталості в управлінні, і може протистояти змінам. Як і школа навчання, школа культури має найбільше число прихильників в Японії і країнах Скандинавії.

Школа зовнішнього середовища. Основоположники школи – Д. Міллер, Г. Мінцберг, М. Хананом та Дж. Фріман. Представники школи підкреслюють пріоритетну роль факторів зовнішнього середовища в процесі формування стратегії. Підприємство повинно гнучко реагувати і адаптуватися під зміни зовнішнього оточення, в іншому випадку йому доведеться піти з ринку. При цьому керівництво підприємства грає пасивну роль в стратегічному процесі. Відзначимо абстрактність стратегій, запропонованих школою зовнішнього середовища, підхід даної школи має на увазі лише гнучке реагування на зміну зовнішнього середовища, але не розглядає варіанти розвитку за допомогою внутрішніх ресурсів. Розуміння стратегії як реактивного процесу особливо поширене в англосаксонських країнах серед позитивістів і класифікаторів.

До *третьої групи* належить школа конфігурації. Вона містить підходи, що виходять зі змісту стратегій, процесу їх формування, організаційної структури та зовнішнього середовища, а також послідовності стадій життєвого циклу.

Школа конфігурації. Основні представники школи – Д. Міллер, П. Хандавалл, М. Бір. Основна ідея школи полягає в тому, що будь-яке підприємство в період стабільності являє собою певну конфігурацію організаційних структур, форм, наборів стратегій. В перехідний період відбувається трансформація – квантовий стрибок підприємства в нову конфігурацію. Таким чином, мета планування стратегії полягає в забезпеченні управління процесом переходу і збереження стійкості підприємства. Розробка стратегії може здійснюватися через формальне планування, систематичний аналіз або бачення, індивідуальне або колективне навчання, колективну соціалізацію або реагування на зміну зовнішнього середовища. Те, який вигляд прийме кінцева стратегія (плани, схеми, таблиці, позиції, перспективи або умови), залежить від конкретної ситуації, в якій знаходиться підприємство. Підхід теорії конфігурації найбільш доцільно застосовувати для великих диверсифікованих підприємств, які довгий час пручаються стратегічних змін, так як з допомогою різких трансформацій досягається певний розвиток підприємств. Однак для більшості підприємств зручна модель поступових змін. Школа конфігурації найбільш популярна в Голландії і Німеччині, а ідеї трансформації поширені в США.

Класифікація шкіл стратегій, запропонована Г. Мінцбергом, Б. Альстрендом і Дж. Лемпелом [6], становить певний науковий інтерес. Автори детально аналізують кожен з виділених шкіл, дають їм критичну оцінку, ретельно аргументують класифікацію підходів до процесу вироблення стратегії розвитку підприємства, використовуючи при цьому величезну кількість літературних джерел. Кожна школа акцентує увагу на певних моделях та методах розробки стратегії, однак більш глибокий аналіз змістовних характеристик виділених наукових шкіл доводить багатоаспектність даного питання. По-перше, слід зазначити, що не існує єдиного «ідеального» підходу, а по-друге, правомірним є використання досягнень і результатів кожної зі шкіл в арсеналі засобів стратегічного управління підприємством. Як видно з табл. 1 і табл. 2, існує велика розмаїтість у теоретичних вихідних позиціях, що ще раз підтверджує складність предмета даної наукової сфери.

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі в теорії стратегічне управління повинно забезпечувати виживання і розвиток підприємств логістичної діяльності у мінливих умовах зовнішнього середовища за рахунок стратегічного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища, правильного формування місії і встановлення стратегічних цілей, обґрунтованого вибору і ефективної реалізації стратегій їх досягнення. Під час реалізації стратегії підприємства потрібно задіяти всі структурні елементи, які входять до структури підприємства, а саме: управлінський, кадровий, виробничий, фінансовий та інші [6]. Умовою реалізації стратегії буде досягнення конкурентних переваг організацій і організаційних мереж логістичної діяльності на ринку. Орієнтація підприємства логістичної діяльності вирішення проблем довгострокового зростання і розвитку передбачає використання моделей, методів та інструментів стратегічного управління. Об'єднання цих концептуальних підходів дозволить підвищити ефективність роботи організацій і організаційних мереж логістичної діяльності.

Перелік посилань

1. Волинець Л.М., Зачосова Н.В., Халацька І.І., Бичкова Н.Д., Яковенко М.С. Стратегічне управління розвитком персоналу як елемент кадрової політики підприємства. *Вісник Національного транспортного університету*. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 4 (54).
2. Волинець Л.М., Янішевський А.А. Підвищення ефективності логістичної діяльності в Україні на основі принципів сталого розвитку. Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Чернігів, 21 квітня 2023 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 606 с.
3. Шершньова, З. Є. Стратегічне управління : [підручник] (2-ге вид., перероб. і доп.). 2004. Київ: КНЕУ. 699 с.
4. Воркут Т.А., Білоног О.Є., Дмитриченко А.М., Петунін А.В., Срібна Н.В., Третиниченко Ю.О. Портфельно-орієнтоване управління в організаційних мережах. Монографія. Київ: Міленіум, 2021. 226 с.
5. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. *The Strategy-Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment*. Harvard Business Review Press. 2000. 504 с.
6. Mintzberg, H., Lampel J., Ahlstrand B. *Strategy Safari: A Guided Tour Through The Wilds of Strategic Management*. Free Press. 2001. 416 с
7. Сталінська, О. В. Реалізація принципів сталого розвитку в стратегічному управлінні підприємством: монографія. Донецьк: НАН України, Ін-т економіки пром-сті. 2012. 320 с.

FORMATION OF STRATEGIC-ORIENTED MANAGEMENT OF LOGISTICS ACTIVITIES OF ORGANIZATIONS AND ORGANIZATIONAL NETWORKS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC SCHOOLS OF STRATEGIC MANAGEMENT

Lyudmyla Volynets¹, PhD, professor, National Transport University, professor of Department of transport Law and Logistics, e-mail: Volinec_3@ukr.net, tel. +380979022993, orcid.org/0000-0002-5064-2349

Summary. The article is devoted to the formation of strategic management of logistics activities of organizations and organizational networks at the current stage in the context of scientific schools of strategic management.

In the article, a study of foreign and domestic authors was carried out, which made it possible to generalize and systematize approaches to strategic management of logistics activities of organizations and organizational networks.

The modern operating conditions of logistics enterprises were analyzed, which contributed to the change and development of conceptual provisions in the field of long-term management, which began to have a target character. That is, resources began to be positioned as a means to achieve goals, and the strategy consisted of several alternative options for changing the external environment. That is, a set of management procedures aimed at forming a logistics activity management strategy was considered.

The article proposes a systematization of the periods of development of strategic management. The classification of scientific schools and directions of formation and development of strategic management is considered. The main characteristics of scientific schools of strategic management have been adapted. The contribution of leading scientists to the definition of the essence of strategic management is analyzed. This is a description of the theories and directions of development of strategic management. Ways of further use of approaches of strategic-oriented management of logistics activities of organizations and organizational networks are identified.

Key words: logistics activity, organizations, organizational networks, enterprises, strategic management, schools of strategic management.

References

1. Volynets, L.M., Zachosova, N.V., Khalatska, I.I., Bychkova, N.D., & Yakovenko, M.S. (2022). Stratehichne upravlinnia rozvytkom personalu yak element kadrovoi polityky pidpriemstva [Strategic management of personnel development as an element of enterprise personnel policy]. *Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu. Serii "Ekonomichni nauky". Naukovyi zhurnal. - Bulletin of the National Transport University. Series "Economic Sciences". Scientific journal.* Kyiv: NTU. Issue 4 (54).
2. Volynets L.M., Yanishevskiy A.A. (2023). Pidvyschennia efektyvnosti lohistychnoi diialnosti v Ukraini na osnovi pryntsyviv staloho rozvytku [Increasing the efficiency of logistics activities in Ukraine based on the principles of sustainable development] Stratehichni oriientyry staloho rozvytku v Ukraini ta sviti: zbirnyk tez dopovidei II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh uchenykh (Chernihiv, April 21, 2023). Chernihiv: NU "Chernihiv Polytechnic"(in Ukrainian).
3. Shershneva, Z.Ye. (2004). Strategic Management: [textbook] (2nd ed., revised and enlarged). Kyiv: KNEU.
4. Vorkut T.A., Bilonoh O.Ye., Dmytrychenko A.M., Petunin A.V., Sribna N.V. Tretynychenko Yu.O. U (2021). Portfelno-oriientovane upravlinnia v orhanizatsiinykh merezhakh [Portfolio-oriented management in organizational networks. Monograph]. Kiev: Millennium. (in Ukrainian).
5. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2000). The Strategy-Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment. *Harvard Business Review Press.*
6. Mintzberg, H., Lampel, J., & Ahlstrand, B. (2001). Strategy Safari: A Guided Tour Through The Wilds of Strategic Management. *Free Press.*
7. Stalinska, O.V. (2012). Realizatsiia printsypiv staloho rozvytku v stratehichnomu upravlinni pidpriemstvom: monohrafiia. [Implementation of Sustainable Development Principles in Strategic Enterprise Management: Monograph]. *Donetsk: NAN Ukrainy, Instytut ekonomiky promyslovosti – Donetsk: National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Industrial Economics.*

Дата надходження до редакції 30.03.2024